

Aftale om udbredelse af velfærdsaftaler på ældreområdet 21.06.2022

Regeringen, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Frie Grønne, Alternativet og Kristendemokraterne er enige om, at der er brug for mere frihed, tillid, faglighed og sund fornuft samt mere plads til at fagligt kompetente medarbejdere kan lave lokale løsninger tæt på borgeren. Hvor det faglige skøn vejer tungere end procesregler. Borgerne skal opleve, at kvaliteten af velfærden løftes.

Skiftende regeringer har i knap fire årtier arbejdet for at nedbringe mængden af bureaukrati i den offentlige sektor med henblik på at skabe bedre velfærd for borgerne. De mange politikker, strategier og handleplaner har imidlertid ikke indfriet ambitionerne. Reguleringsmængden er tværtimod tiltaget over tid. De ansatte oplever, at der er kommet flere regler, som tager tid væk fra kerneopgaven: at hjælpe borgerne bedst muligt.

Syv kommuner har allerede indgået velfærdsaftaler og er blevet sat fri af alle statslige regler på enten dagtilbuds-, folkeskole- eller ældreområdet med undtagelse af få udvalgte hegnspæle, mens de samtidig har forpligtiget sig til at gøre op med unødige lokale regler og krav. Aftalepartierne er enige om, at der er brug for at bygge videre på de gode erfaringer, der allerede er gjort, med henblik på i endnu højere grad at udnytte det store potentiale, som findes i den offentlige sektor.

Derfor er partierne enige om at invitere alle landets kommuner til at indgå velfærdsaftaler, hvor medarbejdere, ledere og borgere sættes fri fra gældende regler på enten dagtilbuds-, folkeskole- eller ældreområdet med henblik på at skabe større lokalt handlerum og udvikle velfærden. Velfærdsaftaler bygger på en tro på, at vi får velfærd af højere kvalitet med lokale løsninger tæt på borgerne. Vi skal fra politisk niveau bruge kræfterne på at sætte retning for velfærden. Og derfra overlade opgaven til de dygtige medarbejdere og ledere til at skabe bedre kvalitet i den velfærd, borgerne modtager.

Ligesom i de eksisterende velfærdsaftaler frisættes kommunerne på ét område. Derudover vil kommunerne blive fordelt ligeligt på tværs af de forskellige områder, så chancerne for at finde flest gode løsninger øges. Det er afgørende, at kommunernes egen motivation tages i betragtning i fordelingsprocessen.

Udover udbredelsen af velfærdsaftaler på dagtilbuds-, folkeskole- og ældreområdet noterer partierne sig med tilfredshed, at der igangsættes forsøg med velfærdsaftaler på beskæftigelsesområdet i udvalgte kommuner.



Velfærdsaftaler på ældreområdet

Med *Aftale om velfærdsaftaler på ældreområdet* af 17. december 2020, er der allerede givet mulighed for, at tre kommuner har kunnet indgå velfærdsaftaler på ældreområdet. Med denne aftale udbredes muligheden for at indgå velfærdsaftaler på ældreområdet til en række kommuner. Aftalepartierne lægger til grund, at kommunerne vil udnytte friheden til at styrke borgernes selvbestemmelse og styrke kvaliteten og fleksibiliteten i velfærden til gavn for kommunernes ældre og deres pårørende, og at kommunerne således fortsat prioriterer velfærden på ældreområdet inden for de nye, friere rammer.

Ambitionen med og retningen for velfærdsaftalerne og en kommende ældrelov er således den samme. Borgerne skal i centrum for plejen, og der er et ønske om at tænke i nye løsninger i ældreplejen med plads til medarbejdernes faglighed og med så få regler og dokumentationskrav som muligt. Erfaringerne fra de nuværende velfærdsaftalekommuner vil anvendes aktivt i arbejdet med ældrelovsprocessen.

Med henblik på at finde nye, kloge veje i opgaveløsningen på ældreområdet lokalt i kommunerne, skal der i velfærdsaftalerne gives mulighed for i videst muligt omfang at fravige statslige og kommunale regler i en treårig periode. Det er i den sammenhæng vigtigt, at de fravegne statslige og kommunale regler ikke blot erstattes af nye lokale regler, så ældreplejen ikke opnår den ønskede frihed.

Aftalepartierne noterer sig i den forbindelse, at kommunerne forpligtiger sig til i videst muligt omfang at søge tilslutning i deres respektive kommunalbestyrelser til at fjerne kommunal regulering og dokumentationskrav mv. på ældreområdet. Aftalepartierne opfordrer kommunalpolitikere i kommunerne til at støtte op om dette.

Det er vigtigt for aftalepartierne, at frisættelsen kommer den enkelte ældre med behov for hjælp og dennes pårørende til gode. Udgangspunktet er således, at ledere og medarbejdere i ældreplejen med velfærdsaftalerne får betydelig frihed fra statslige og kommunale regler til at skabe en bedre kvalitet i plejen og omsorgen af den enkelte ældre. Aftalepartierne er enige om, at udgangspunktet for velfærdsaftalerne er mest mulig frihed til de lokale plejehjem og hjemmeplejen mv., men at det er kommunerne, der beslutter, hvilke konkrete forandringer friheden skal anvendes til at skabe ude blandt medarbejderne i ældreplejen og de ældre.

Det er i den forbindelse vigtigt for aftalepartierne, at der er en åbenhed i, hvad der sker af tiltag i kommunerne, og at der sker inddragelse lokalt af de ældre, deres pårørende, medarbejderne og ældrerådene. Partierne lægger derfor vægt på, at de lokale ældreråd fortsat inddrages og tages med på råd i forhold til de tiltag, der gøres i kommunerne, så de også i regi af velfærdsaftalerne kan bidrage til at sikre den bedst mulige ældrepleje. Det er således et centralt opmærksomhedspunkt for aftalepartierne, at kommunernes inddragelse af ældrerådene afspejles i de endelige velfærdsaftaler, som indgås med kommunerne.

Hegnspæle for velfærdsaftaler på ældreområdet

Udgangspunktet for velfærdsaftalerne er, at der gives frihed fra de bestemmelser i serviceloven, der primært vedrører ældre og reglerne i friplejeboligloven under social- og ældreministerens ressort. Aftalepartierne er enige om, at kommuner, plejehjem og hjemmeplejen så vidt muligt skal frisættes herfra.

Det bemærkes, at bestemmelserne i serviceloven finder anvendelse for alle mennesker med nedsat funktionsevne uanset alder, det vil sige også på handicapområdet og for mennesker med psykiske lidelser. For at sikre, at det alene er ældreområdet, som indgår i velfærdsaftalerne, foretages en negativ afgrænsning, således at en borger ikke er omfattet af velfærdsaftalerne på ældreområdet, hvis den pågældende ud over de typer



af hjælp, som er omfattet af velfærdsaftalerne, tillige modtager typer af hjælp, der primært gives til mennesker med handicap og psykiske lidelser. Følgende typer af hjælp indgår i afgrænsningen:

- Socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85
- Kontant tilskud til ansættelse af hjælpere efter servicelovens § 95
- Borgerstyret personlig assistance efter servicelovens § 96
- Ledsageordning efter servicelovens § 97
- Kontaktpersonordning til døvblinde efter servicelovens § 98
- Støtte-kontaktperson til blandt andre personer med sindslidelser efter servicelovens § 99
- Hjælp til dækning af nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100
- Beskyttet beskæftigelse efter servicelovens § 103
- Aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104
- Midlertidigt botilbud efter servicelovens § 107
- Længerevarende botilbud efter servicelovens § 108
- Støtte til køb af bil efter servicelovens § 114
- Pasning af nærtstående efter servicelovens § 118

Det er afgørende for aftalepartierne, at mest mulig frihed gives til de enkelte plejehjem, hjemmeplejen, de lokale ledelser og medarbejderne i ældreplejen. Målet er at sikre, at der er størst muligt lokalt handlerum til at gentænke ældreområdet, være innovative og finde gode løsninger tæt på borgeren.

Aftalepartierne er enige om, at de få centrale hegnsplæ, som fremgår af tabel 1 nedenfor, fortsat vil skulle efterleves i ældreplejen.

Tabel 1 – hegnsplæ på ældreområdet

Hegnsplæ	Beskrivelse af hegnsplæ
Kommunalbestyrelsens ansvar jf. servicelovens §§ 3 og 4. (Bestemmelserne er en del af de generelle regler i serviceloven, der også gælder for ældreområdet).	Den nuværende ansvarsfordeling fastholdes som led i udbredelsen, således kommunalbestyrelsen fortsat har det overordnede ansvar for at sikre, at der er de nødvendige tilbud på ældreområdet. Det betyder bl.a., at kommunerne fortsat vil have ansvaret for at føre tilsyn med ældreområdet mv. i kommunen.
Borgerne skal have den hjælp og pleje, som de har behov for jf. servicelovens §§ 1 og 88. (§ 1 er en del af de generelle regler i serviceloven, der også gælder for ældreområdet).	Servicelovens formålsparagraf fastholdes som led i udbredelsen, så det sikres, at borgerne får den hjælp, de har behov for i forhold til nedsat fysisk og psykisk funktionsevne og særligt sociale problemer. Hjælpen skal ydes på baggrund af en konkret og individuel vurdering i forhold til den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte.
Skriftlig oplysning om, hvilken hjælp, der er bevilget (i dag servicelovens § 89). (Bestemmelsen er en del af de generelle regler i serviceloven, der hører under Social- og Ældreministeriets ressort, der også gælder for ældreområdet).	Af hensyn til at sikre borgernes retssikkerhed i forbindelse med udbredelsen fastholdes, at borgerne skal have en skriftlig afgørelse om, hvilken hjælp der er bevilget. Ved mindre, begunstigende justeringer i hjælpen, hvor der ikke er tvivl om, at justeringen er begunstigende,



	<p>kan kommunalbestyrelsen undlade at fremsende ny skriftlig oplysning herom til borgeren.</p> <p>Af hensyn til borgere, der får helt eller delvist afslag på hjælp, skal der fortsat kunne klages over afgørelsen til en ankeinstans (Ankestyrelsen). Klagen indgives til kommunen. Hvis kommunen fastholder afgørelsen, skal klagen således fortsat sendes videre til ankeinstansen (Ankestyrelsen).</p> <p>Det vil dog ikke være muligt at sikre samme sagsbehandling som efter gældende ret i ankeinstansen, da kommunerne får et friere skøn end i dag, og ankeinstansen derfor ikke vil kunne efterprøve, hvilke ydelser målgruppen har krav på. Den retlige prøvelse vil formentlig være begrænset, og det vil derfor være vanskeligt at ændre en kommunal afgørelse.</p> <p>Retssikkerhedsloven og de deri indeholdte retssikkerhedsgarantier vil dog fortsat finde anvendelse for kommunalbestyrelsens afgørelser, der er omfattet af velfærdsaftalen.</p>
Styrelsen for Patientsikkerhed fører tilsyn med plejen jf. servicelovens lovens §§ 150 – 150 d og 157 a (og den sundhedsfaglige behandling, jf. sundhedsloven).	Af hensyn til borgernes sikkerhed fastholdes det i udbredelsen, at Styrelsen for Patientsikkerhed fører et risikobaseret tilsyn med kvaliteten af både plejen og den nødvendige sundhedsfaglige behandling i kommunerne.
Reglerne om magtanvendelse jf. servicelovens kapitel 24 – 24 b. (Bestemmelserne er en del af de generelle regler i serviceloven, der også gælder for ældreområdet).	Af hensyn til at beskytte den enkelte borgers personlige frihed og borgernes og medarbejdernes retssikkerhed i forhold til anvendelsen af magt, fastholdes reglerne om magtanvendelse i udbredelsen.
Reglerne om plejevederlag til døende mv jf. servicelovens §§ 119 – 122	Af hensyn til at pårørende til døende ikke skal kunne fratages retten til at få plejevederlag, såfremt et nærtstående familiemedlem ønsker at dø i eget hjem med støtte fra den pårørende, fastholdes reglerne om plejevederlag i udbredelsen.
Pligt til at give oplysninger til Plejehjemsoversigten jf. servicelovens § 14 a og bekendtgørelse om plejehjemsoversigten.	Som led i udbredelsen fastholdes det, at kommunerne skal indberette til Plejehjemsoversigten, da den giver information om og overblik over alle plejehjem, plejeboligbebyggelser og friplejeboligbebyggelser og



	understøtter borgernes frie valg af bolig.
Reglerne om frit valg af leverandør af praktisk hjælp, personlig pleje samt madservice, herunder fritvalgsbeviser jf. servicelovens § 91 og bekendtgørelse om frit valg af leverandør af hjemmehjælp og fritvalgsbevis efter servicelovens § 91 og om kvalitetskrav til leverandører af hjemmehjælp efter servicelovens § 83.	Som led i udbredelsen fastholdes, at kommunalbestyrelsen skal skabe grundlag for, at modtagere af praktisk hjælp, personlig pleje samt madservice kan vælge mellem to eller flere leverandører, hvoraf den ene leverandør kan være kommunal.
Reglerne om ældreråd jf. retssikkerhedslovens §§ 30 – 33 og vejledning om ældreråd.	Som led i udbredelsen fastholdes, at der i hver kommune skal etableres mindst ét ældreråd, hvor medlemmerne vælges ved direkte valg. Ældrerådet skal rådgive kommunalbestyrelsen i ældrepolitiske spørgsmål, herunder om tiltag ifm. velfærdsaftalerne, hvilket konkret forudsætter inddragelse af ældrerådene i det arbejde, der skal pågå i kommunerne med at fjerne kommunal regulering og dokumentationskrav mv.

Udover ovenstående hegnspele er aftalepartierne enige om, at puljemidler, som er eller vil blive udbetalt af staten til kommunerne, vil skulle bruges inden for formålet med den enkelte pulje.

Frihedsgrader for velfærdsaftaler på ældreområdet

Med henblik på at sikre de ældre mere nærhed og bedre omsorg og pleje vil kommuner, plejehjem og hjemmeplejen i kommunerne, ud over de få, centrale hegnspele, jf. ovenfor, blive sat fri fra de øvrige bestemmelser og bekendtgørelser, der primært vedrører ældre i serviceloven, samt reglerne i lov om friplejeboliger under social- og ældreministerens ressort, så længe velfærdsaftalerne løber. Dermed får kommuner, plejehjem og hjemmeplejen i denne periode betydelige frihedsgrader, som de ikke har i dag.

Aftalepartierne noterer sig, at kommunerne får frihed til at tilrettelægge indsatser om bl.a. personlig pleje og praktisk hjælp samt madservice, forebyggende hjemmebesøg, genoptræning, rehabiliteringsforløb samt afløsning og aflastning. Aftalepartierne noterer sig samtidig, at disse frihedsgrader ikke betyder, at kommunerne kan undlade at hjælpe en borger, hvis det vurderes, at borgeren fx vil have behov for at blive genoptrænet. Med udbredelsen af velfærdsaftalerne på ældreområdet ændres der således ikke på, at kommunerne fortsat skal sikre borgerne den hjælp og støtte, som de har behov for på baggrund af en konkret og individuel vurdering.

Borgeren vil ikke have et retskrav på lige præcis genoptræning, som ydelsen er formuleret i dag, fordi ydelsen ikke vil være reguleret i lovgivningen, men borgeren skal stadig have den hjælp, som borgeren har behov for, dog uden skelen til konkrete paragraffer. Kommunerne kan således ikke undlade at give borgerne hjælp, der modsvarer det behov, men kommunerne kan tænke nye måder at sammensætte hjælpen på, tænke helhedsorienteret og være innovative med det klare formål, at der bliver mere plads til at imødekomme den enkelte ældres individuelle behov for hjælp.

Aftalepartierne er enige om, at kommunerne kan gennemføre forsøg med hjælp efter § 83 eksempelvis med organiseringen, under den forudsætning,



at kommunalbestyrelserne fortsat skal sikre, at der er grundlag for, at modtagere af praktisk hjælp, personlig pleje samt madservice kan vælge mellem to eller flere forskellige leverandører. Borgere, der i dag har valgt en privat leverandør til at levere praktisk hjælp, personlig pleje samt madservice, vil i kontraktperioden kunne fortsætte med at få hjælpen hos leverandøren. Ligesom private leverandører i forsøgsperioden vil have mulighed for at tage borgere ind, der bliver visiteret til praktisk hjælp, personlig pleje samt madservice eller til en hjælp, der træder i stedet for praktisk hjælp, personlig pleje eller madservice. Aftalepartierne noterer sig endvidere, at i tilfælde af at en privat leverandør går konkurs, har kommunen fortsat ansvaret for at sikre, at borgeren får de nødvendige tilbud.

Aftalepartierne er enige om, at det fortsat skal være muligt at etablere friplejeboliger i kommunerne inden for gældende lovgivning. Aftalepartierne er enige om, at det er væsentligt, at der ikke skabes usikkerhed om allerede eksisterende aftaler i kommunerne fsva. friplejeboliger, der allerede er godkendt eller er ved at blive godkendt. Aftalepartierne noterer sig derfor, at frihedsgraderne fsva. reglerne om friplejeboliger kun gælder fremadrettet, dvs. at de nuværende regler vedrørende friplejeboliger ikke kan fraviges for friplejeboliger, der allerede er, eller er ved at blive godkendt og etableret, med mindre der opnås enighed herom mellem kommunen og friplejeboligleverandøren. Aftalepartierne noterer sig endvidere, at borgerens ret til at vælge en friplejebolig i kommunen eller i en anden kommune bevares.

Aftalepartierne er samtidig enige om, at de kommende velfærdsaftalekommuner skal have samme muligheder som de nuværende for at søge om yderligere frihedsgrader gennem forsøgsbestemmelser og bemyndigelsesbestemmelser i anden lovgivning. Ældreområdet og det kommunale sundhedsområde hænger tæt sammen, og fsva. sundhedslovgivningen er aftalepartierne enige om, at de kommende velfærdsaftalekommuner herudover skal have samme adgang som de nuværende velfærdsaftalekommuner til at søge om dispensation fra konkrete pligter og opgaver i sundhedsloven. Sundhedsministeren skal derfor bemyndiges til ved bekendtgørelse at fravige forpligtigelser, der følger af sundhedsloven, i forhold til en eller flere af de deltagende kommuner.

For at understøtte kommunernes mulighed for at søge om yderligere frihedsgrader samt understøtte den mest effektive behandling af kommunernes ansøgninger, udmelder social- og ældreministeren frister for en række ansøgningsrunder, hvor der kan ansøges om yderligere frihedsgrader. Aftalepartierne noterer sig, at der som udgangspunkt vil være frister hvert halve år de første to år af forsøget, men også åbenhed ifht. en hurtigere behandling, hvis fx mange kommuner rejser ønsker om yderligere frihedsgrader.

Eventuelle ønsker vil blive forelagt aftalepartierne, efter at de relevante ministerier har behandlet ansøgningerne og udarbejdet indstillinger til håndtering af ønskerne. Eventuelle bekendtgørelser, der lægger op til at fravige forpligtigelser i sundhedsloven, sendes i høring.

Såfremt kommunerne rejser konkrete ønsker om yderligere frihedsgrader, herunder frihedsgrader på andre ressortministeriers områder, eksempelvis på sundhedsområdet, vil disse blive forelagt aftalepartierne.

Aftalepartierne er enige om at se positivt på eventuelle ønsker om yderligere frihedsgrader.

Aftalepartierne noterer sig i den sammenhæng, at frisættelsen bl.a. indebærer, at kommunerne ikke vil være forpligtede til at følge de regelsæt, under hensyn til de ovenfor oplyste hegnspele, der vedrører følgende paragraffer:



- Reglerne om at tilbyde forebyggende hjemmebesøg jf. servicelovens § 79 a og bekendtgørelse om tilrettelæggelse af samt kvalitetsstandarder for de forebyggende hjemmebesøg efter servicelovens § 79 a.
- Reglerne om praktisk hjælp, personlig pleje og madservice jf. servicelovens § 83.
- Reglerne om at tilbyde rehabiliteringsforløb jf. servicelovens § 83 a.
- Reglerne om fastsættelse af individuelle mål for hjælpen jf. servicelovens §§ 83, stk. 5 og 83 a, stk. 2.
- Reglerne om genoptræning og vedligeholdelsestræning jf. servicelovens § 86.
- Regler om afgørelser vedr. §§ 83 og 86, jf. servicelovens § 90.
- Reglerne om at tilbyde aflastning og afløsning af pårørende jf. servicelovens § 84, stk. 1.
- Reglerne om at tilbyde mulighed for, at borgerne selv kan udpege en hjælper jf. servicelovens § 94.
- Reglerne om at tilbyde mulighed for, at borgeren kan "bytte ydelser" dvs. vælge en anden hjælp end den, som borgeren er visiteret til jf. servicelovens § 94 a.
- Reglerne om forebyggelse og håndtering af konkurser hos private leverandører jf. servicelovens § 92.
- Reglerne om kommunernes eget tilsyn, herunder uanmeldte tilsyn på plejehjem jf. servicelovens §§ 151-151 b.
- Reglerne om udarbejdelse af tilsynspolitikker jf. servicelovens § 151 c.
- Reglerne om udarbejdelse af værdighedspolitikker jf. servicelovens § 81 a. og bekendtgørelse om værdighedspolitikker for ældreplejen
- Reglerne om fastsættelse af vejledende serviceniveauer (kvalitetsstandarder) jf. servicelovens § 139, stk. 2 og bekendtgørelse om kvalitetsstandarder for hjemmehjælp, rehabiliteringsforløb og træning efter servicelovens §§ 83, 83 a og 86.
- Reglerne om plejehjem efter servicelovens § 192, herunder plejeboligarantien for disse plejehjemspladser og bekendtgørelse om plejehjem og beskyttede boliger.
- Reglerne om friplejeboliger (lov om friplejeboliger) § 4, kap. 3, kap. 6, § 93 stk. 1, 2 og 4 samt §§ 94 og 95.

Opfølgning og evaluering

Aftalepartierne er enige om, at der i fællesskab med deltagerkommunerne skal foretages opfølgning på erfaringer og resultater. Disse skal bruges som inspiration til at tegne fremtidens offentlige sektor og styrke velfærden på ældreområdet på tværs af hele landet.

Evalueringen søges tilrettelagt, så erfaringerne – såvel gode som mindre gode – så vidt muligt kan indgå i overvejelserne om eventuelle ændringer i lovgivningen i så god tid før velfærdsaftalernes ophør som muligt.

I evalueringen af udbredelsen af velfærdsaftalerne, skal de foreløbige erfaringer fra de igangværende velfærdsaftalekommuner inddrages, sådan at evalueringen giver et samlet billede af resultaterne af velfærdsaftalerne.

Aftalepartierne noterer sig, at regeringen og KL har indgået en aftale om et samarbejde om den løbende opfølgning på forsøgsordningen.

Social- og ældreministeren indhenter årligt en status på klager under velfærdsaftalerne på ældreområdet hos Ankestyrelsen. Denne status deles med aftalepartierne.

Aftalepartierne vil på baggrund af denne status én gang årligt og ved yderligere behov drøfte udviklingen i velfærdsaftalekommunerne.



Desuden vil aftalepartierne i løbet af forsøgsperioden, første gang i foråret 2024, se på, om kommuner, der har en velfærdaftale på ét område, også kan indgå velfærdsaftaler på et andet område.

Aftalepartierne forudsætter, at der i god tid inden forsøgets ophør indledes drøftelser af, hvilke rammer der skal gælde efter forsøgsperioden.

Ikrafttræden og implementering

Aftalepartierne er enige om, at regeringen tidligt i den kommende folketingssamling fremsætter forslag til lovgivning, der udmønter aftalen og frisætter de omfattede kommuner. Aftalepartierne er endvidere enige om, at velfærdsaftalerne skal gælde tre år. Samtidig er aftalepartierne enige om, at de nuværende velfærdsaftalekommuner – Langeland, Middelfart og Viborg – såfremt de ønsker forlængelse af forsøgsperioden i 2024, kan vælge at fortsætte med de nye hegnspæle.